

Dé patiënt bestaat niet

Patiënt en zorgverlener bepalen kwaliteit van zorg

Zorgverleners en patiënten samen voor de kwaliteit van de zorg!? Deze oproep is de korte samenvatting van het manifest *Zelf aan het Roer* van de verbrede HRMO-beweging, een gezamenlijk initiatief van de activistische huisartsen van *Het Roer Moet Om* (HRMO) en de VvAA¹. Met dit manifest wil men de HRMO-beweging uitbreiden naar andere zorgverleners dan huisartsen.

Tekst: Thijs Jansen

“GEEF DE SPREEKKAMER TERUG AAN DE ZORGVERLENERS EN HUN PATIËNTEN, ZODAT ZIJ SAMEN KUNNEN BESLISSEN WAT GOEDE ZORG IS.”

Sinds vorig jaar is er met de succesvolle actie van de huisartsen een beroepseer-beweging op gang gekomen die een punt maakt van de herovering van het eigenaarschap over de kwaliteit van de zorg. De afgelopen decennia hebben zorgverleners en hun beroepsverenigingen zich in het pak laten naaien: ze hebben zich de kernverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hun werk laten afpakken. En zo is het aantal partijen dat zich met de zorg bemoeit als kool gegroeid omdat professionals en hun organisaties het eigenaarschap voor de kwaliteit niet meer op een overtuigende manier opeisten. De HRMO-actie was de zichtbare top van de ijsberg van een steeds sterker wordend professioneel activisme in de zorg. Dit activisme is zich al jaren noodgedwongen buiten de reguliere beroepsverenigingen gaan organiseren omdat deze vooral mee-polderen.

Het Roer Moet Om

De debatavond georganiseerd door het actiecomité van huisartsen HRMO op 10 juni 2015 in de Rode Hoed in Amsterdam was een historische avond. Daar riepen de huisartsen op indrukwekkende wijze de zorgverzekeraars, de minister en controleorganisaties als de NMa ter verantwoording. De massale publiciteit, de krachtige vuist die de beroepsgroep maakte, het boekje met de absurde voorbeelden en het professionele zelfbewustzijn waren mooi om te zien. Dat waren de “institutionele” gevestigde machtspartijen binnen en buiten de zorg niet gewend. En daar leek zich ter plekke zelfs een nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling af te tekenen tussen zorgverzekeraars en huisartsen. Het leek erop dat de verzekeraars bereid waren hun bemoeienis met de kwaliteit van de zorg definitief op te geven.

Het leek dus een goed idee om met *Zelf aan het roer* de HRMO-beweging te verbreden naar andere zorgverleners en daarbij ook te proberen burgers en patiënten nog meer in positie te brengen. In bijvoorbeeld de GGZ en de ziekenhuizen zijn de problemen immers bepaald niet minder dan bij de huisartsen. En burgers/patiënten hebben belang bij zorgverleners die zich op hen kunnen

concentreren in plaats van op formulieren en zichzelf volledig verantwoordelijk voelen voor hun professionele handelen.

Teleurstellende score

Na de succesvolle huisartsenactie zou je dus verwachten dat de andere zorgverleners het manifest *Zelf aan het roer* met beide handen zouden aangrijpen om de bureaucratie, controle en externe bemoeienis te verminderen; en ook viel te hopen dat patiënten het belang er ook meer van zouden zijn gaan inzien. Dat valt beide – tot nu toe – toch enigszins tegen: op 9 september was dit manifest ondertekend door 7.340 zorgverleners en 1.511 patiënten/burgers. Mooi natuurlijk, maar tegelijk een teleurstellende score omdat het manifest gericht is op alle zorgverleners van Nederland en patiënten/burgers. Er zijn in Nederland ruim 385.000 zorgverleners². Hiervan heeft dus slechts 1.9 procent het manifest ondertekend. Het aantal stemgerechtigden in Nederland beslaat voor de komende verkiezingen inmiddels zelfs bijna 13 miljoen mensen. En recent bleek uit onderzoek dat de kiezer “de zorg” het belangrijkste thema van de komende tweede Kamerverkiezingen vindt. Hoe is dit te verklaren?

Voor een deel zal dat te maken hebben met het niet betrekken van verpleegkundigen en verzorgenden. Dit zijn de grootste groepen zorgverleners, respectievelijk 178.000 en 109.000. Ze hebben natuurlijk al geen spreekkamer, en behoren blijkens de inzet niet tot de geadresseerden van *Zelf aan het Roer*. Hierover valt van alles te zeggen, maar daarvoor ontbreekt mij hier de ruimte. Als we die er aftrekken heeft 7,5 procent van de zorgverleners het manifest inmiddels ondertekend. Beter, maar er is toch echt meer nodig om een vuist te kunnen maken. Ik vrees dat de matige ondertekening het gevolg is van onverschilligheid: gebrek aan maatschappelijk activisme en aan onderlinge solidariteit in de zorg.

Steun

Wat betreft de steun van burgers/patiënten het volgende. Andere recente maatschappelijke acties over de zorg

krijgen nog veel meer steun. Zie de in 2015 gehouden actie Red de zorg van de FNV en andere maatschappelijke organisaties waarvoor 736.759 handtekeningen zijn verzameld. En inmiddels loopt de campagne voor het Nationaal Zorgfonds van de SP en andere partijen en die teller staat inmiddels al op 136.000 sympathisanten. Wat betreft de huisarts, de medisch specialist en de zorg in ziekenhuizen denkt een meerderheid dat de kwaliteit gelijk bleef. En men is over die kwaliteit behoorlijk tevreden. De meeste burgers vinden de opstand van de professionals in de *cure* waarschijnlijk sympathiek, maar deze sluit niet direct aan op hun grootste zorgen. De Nederlander maakt zich wel ernstige zorgen over betaalbaarheid en beschikbaarheid van de gezondheidszorg in de toekomst. Men is bang dat men de zorg niet meer zelf kan betalen (eigen risico). En men is bezorgd over de achteruitgang van de kwaliteit van de care: 60 procent ziet in de zorg voor ouderen in tehuizen een achteruitgang. En in de thuiszorg, de zorg voor gehandicapten en de geestelijke gezondheidszorg ziet tussen de 35 procent en 43 procent een achteruitgang. Initiatieven als Red de Zorg en het Nationaal Zorgfonds sluiten veel beter aan bij die zeer breed levende zorgen. Bovendien zullen deze wel de verpleegkundigen en verzorgenden aanspreken... •

¹www.vvaa.nl/voor-leden/zelf-aan-het-roer

²www.nationaalkompas.nl/zorg/huidig-zorgaanbod

Thijs Jansen, directeur van de Stichting Beroepseer (www.beroepseer.nl) en senior onderzoeker aan de Universiteit Tilburg.